

רבי"ט שמוסקין מנחם

6173894

בן בתיה ושמואל

נולד ב- י"ח אלול תרפ"ט 23.9.1929

התגייס לצה"ל ב- 1948

שרת בגדוד "ברק" (12)

נפל ב- י"ד אדר א' תשי"ח 24.2.1948

בהתקפה על שיירה לטבריה.

מנחם שמושקין.

בן בתיה ושמואל, נולד ביום י"ח באלול תרפ"ט (23.9.1929) במושבה בית גן, ליד יבנאל שבגליל התחתון, להורים בני העלייה השנייה. מנחם החל ללמוד בבית-הספר היסודי ביבנאל, שנתיים למד בבית-הספר היסודי בפתח תקווה וחזר וסיים את בית-הספר ביבנאל. היה נער מוכשר, אמיץ-לב ותוסס. אהב את האדמה ואת עבודתה בכל לבו. פעם, כשאמרו הוריו למכור את המשק ולעבור לעיר, התנגד לכן ובמסירותו הרבה לעבודה במשק שיכנעם להמשיך ולעבד את אדמתם. הוא חלם על מיזוג עבודת-אדמה ושמירה וכבר בהיותו בן 14 וחצי הצטרף ל"הגנה" והיה פעיל בה. מנחם עבר קורסים רבים והצטיין כצלף וחבלן. בהיותו בן 17 התגייס לנטריות ונעשה מפקד כיתה.

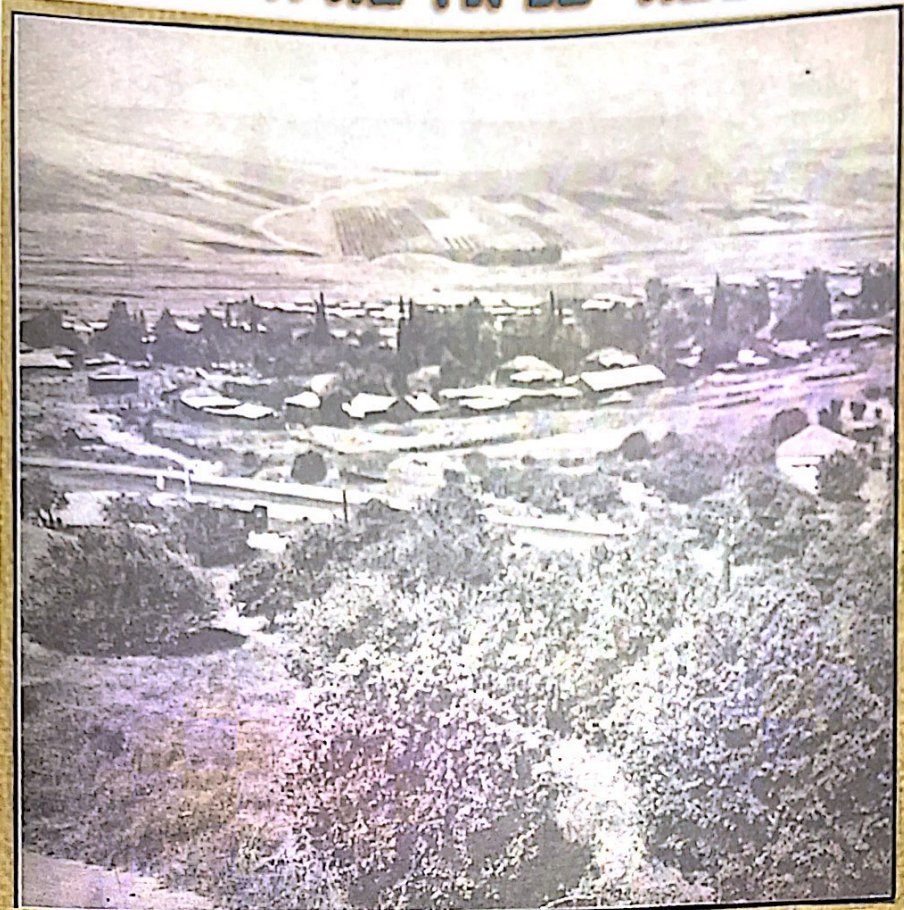
מתחילת מלחמת-העצמאות השתתף בליווי השיירות לטבריה וחזרה. ביום י"ד באדר א' תש"ח (24.2.1948), חסמו ערביי הכפר הערבי לוביה את הכביש לטבריה. באותה שעה הוחרם המשוריין של סגרה שייצא לאבטח את הדרך אחרי ליל שמירה בשדות ועל אף עייפותו הצטרף מנחם לקבוצת בחורים מיבנאל לליווי מכנית נוסעים לטבריה ובאותה פעולה נפגע בלבו ונפל. הובא למנוחת-עולמים בבית-הקברות בבית גן.

גדוד "ברק" (12)

המושבה יבניאל בה חי מנחם

יבניאל תש"ח

תצלום מבית העם, בו התמקמה מפקדת חטיבת גולני
בימיה הראשונים

הוריו של מנחם

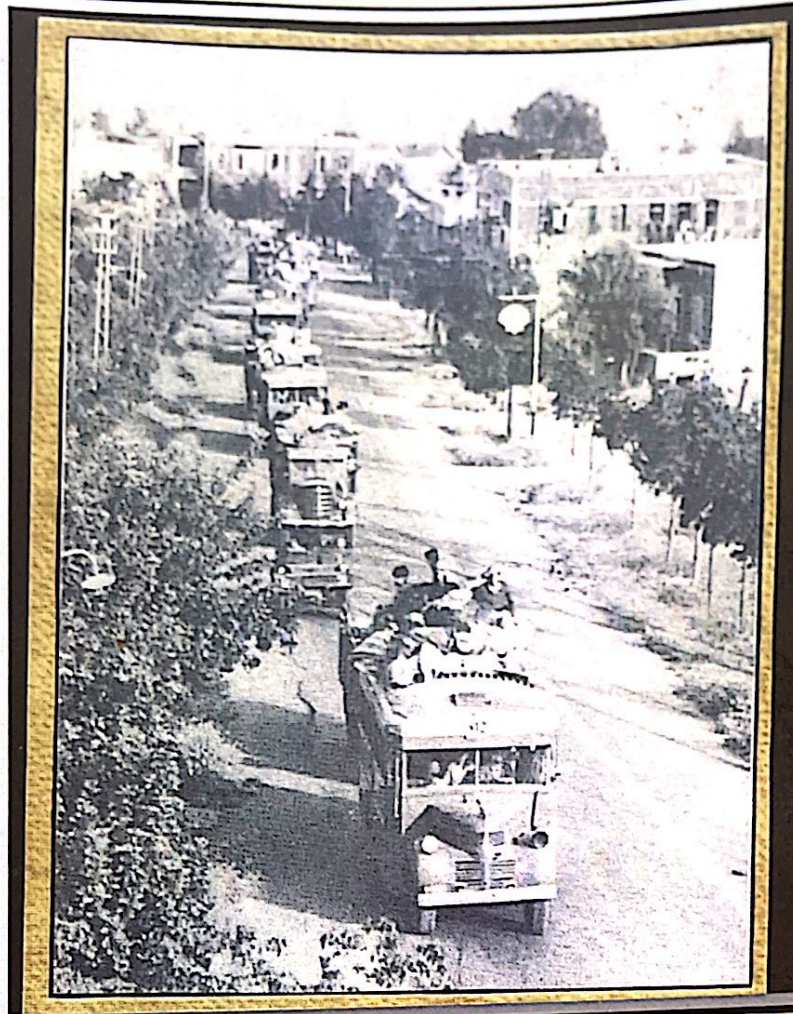

מנחם כנען

שיירה של ערביי העתיקה

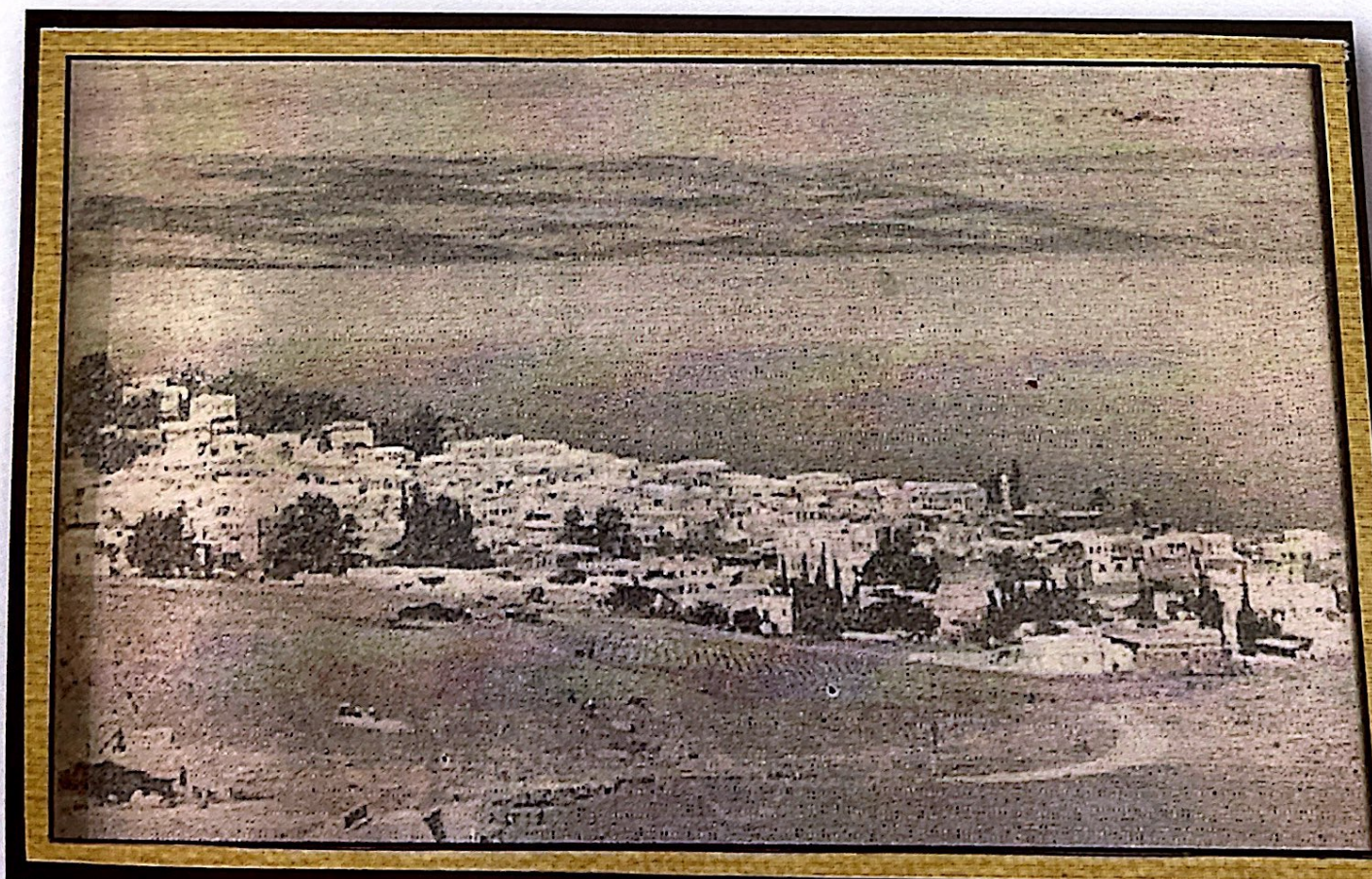
יוצאת את טבריה בתשי"ח

המחלקה הנצורה בעיר טבריה העתיקה

טבריה בתש"ח

הקרב בו נפל מנחם ז"ל

הפשיטה לעין מהל, שהיתה לנו הישג רב, היתה פתיחה להתנגשויות וקרבות בלתי פוסקים, עקובים מדם רב. אך לא תמויד האירה ההצלחה את פניה ללוחמי "ברק". הגדוד היכה, אך גם הוכה.

נקודת תורפה במערך ההגנתי של הגליל התחתון היו דרכי התחבורה. הישוב העברי באזור היה דליל, ולצדי הכביש ישבו כפרים ערבים גדולים, כמו לוביה ודבוריה, בעלי "עבר" עשיר, שחסמו את המעבר והטרידו באש את התחבורה העברית. הכנופיה שהיתה שורצת בסביבות התבור, מיקשה פעם בפעם את הכביש, פוצצה את הגשרים והניחה מארבים למכוניות. בדרך זו נפלו שתי בנות גבת. על הגדוד, שבאותם הימים החל לקבל את מגויסיו טיפין טיפין, הוטל לאבטח את התחבורה באזור יחד עם המ"ץ של סג'רה. שוב היו אלה אותם האנשים שהוטלו מהתנגשות אחת לשניה בכל המרחב. המאבק על התחבורה הגיע לשיא בקרב שפרץ ב- 24.2.1948 בין יחידת המשמר הנע, שאבטחה את המעבר ליד לוביה, לבין עשרות פורעים מזוינים.

והרי סיפורו של גדעון:

ארבעה נשארנו בבית ליום מנוחה; יתרם יצאו לתפקידם במשוריין. בדרך לטבריה פגשם צבא והחרים את המשוריין. מיד יצאנו בטנדר פתוח למלא את מקומם. סמוך לטבריה הודיעונו שליד לוביה נשמעות יריות.

חזרנו. כחצי ק"מ לפני לוביה נפתחה עלינו אש חזקה משני צדי הכביש. אחד מאתנו נפגע מיד ומת מקץ דקות אחדות. יתר שבעת החברים קפצו אל התעלה. פתחנו באש לעבר התוקפים. לאחר דקות מעטות הופיעה מכונית משא מכיוון טבריה. קראנו לנהגים לקפוץ לתעלה. אחריהם בא אופנוע, וגם אל רוכבו קראנו שירד. אחרי שהתאוששנו במקצת, סיכמנו את מצבנו: מקלע לואיס אחד, חמשה רובים, ששה רימונים. נגדנו מאוד רובים ומקלעים. אחרי ששכבנו כמה רגעים, בלי להרים ראש, החלטנו לסגת לאורך התעלה, למקום יותר מוגן. את רוכב האופנוע החלטנו לשלוח לטבריה בחיפוי אש, כדי שיזעיק תגבורת. אחרינו שלחנו את נהגנו עם הטנדר.

המשכנו לזחול לאורך התעלה, כשמאות כדורים שורקים מעל לראשינו. זחלנו עוד כמאה מטרים, ועזרה טרם באה. יאוש התגנב ללבנו. מימי לא ראיתי את המוות קרוב וממשי כבשעה זו. בינתיים התקלקל הלואיס, ונותרו לנו חמשה רובים ושני אקדחי הנהגים. מקץ חצי שעה, לערך, לאחר שעברנו 300 מטר בזחילה, הגענו למקום שהתעלה היתה בו רחבה ועמוקה, והחלטנו להתבצר שם וללחום עד הסוף. היינו מוקפים מכל הצדדים ע"י 300 ערבים, לפחות. בידינו חמשה רובים עלובים, ובידיהם מכוונות יריה ורובים לעשרות. החלטנו שאין טעם

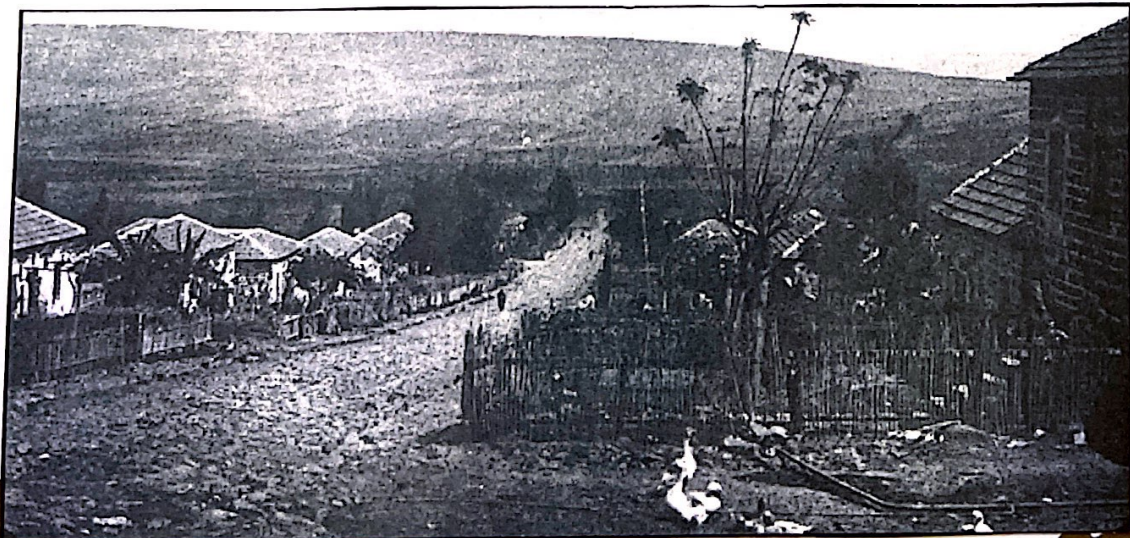
לבזבו תחמושת, ולכן לא השיבונו אש. הערבים דימו בנפשם, שחיסלו אותנו, והחלו להתקרב. שנים עברו את הכביש והתקרבו אלינו, עד אשר שמענו את דיבורם. רימוץ יד השתיקם לנצח. אחד הצליח לחדור לתעלה. ממרחק של מאה מטרים בערך מאתנו ראינוהו מכון את רובהו נגדנו. כדור אחד סילק את הסכנה. הערבים העלו באש את מכונית המשא ופתחו בהסתערות עלינו. אחד מהם רץ במורד הגבעה והיה מנוסף בידו ומלהיב את חבריו. לחיצה על ההדק שיתקה גם אותו. שני, שהתקרב לאחור רגע, נפגע גם הוא.

תחמושתנו הלכה ואזלה, הערבים הלכו וקרבו. מצבנו החמיר מאוד. לפתע ראינו מכוניות משוריינות וטנקים מתקרבים מטבריה. ניצלנו

מאז נותקה הדרך כליל לתעבורה עברית, וכל התחבורה הועתקה לדרך הרעועה, שבין כפר תבור-יבנאל-כנרת. אך גם עורק יחיד זה לא היה מובטח כל צרכו; כפר קמא הצ'רקסי ישב בצידו, כנופיות עברו שם, ויחסם של הצ'רקסים עדיין לא היה ברור. ובדרום שכנו מעדר וחדתא. נקטנו שיטות של ליווי צמוד ותפיסת עמדות בואדי שראר לזמן מעבר השיירות. כך הובטחה במידה יחסית סביבת התבור. כתגובה להטרדות אלה, פתחנו בהתנגשויות בתחבורה הערבית בין צמח לטבריה ובין מגדל למרר, אלה שכאן נזכרו הבריטים ואיימו בפעולות עונשין ונאלצנו להימנע מהמשכם.

היו התקפות על הישובים המבודדים, ובעיקר על ס'גרה. בתי הכפר הערבי גבלו בבתי המושבה ממש, והצליפות לא פסקו. יחידות הגדוד הוזעקו פעם בפעם לסייע למגיני המושבה. עוד קודם, ב- 17 בפברואר, נערכה פשיטה על הכפר, כדי לרסנו, ונהרסו שלושה בתים, שמהם הרבו לצלוף. השכנים שותקו זמן מה.

בכפר כנא נמצא מרכז כנופיות לערי נצרת בפיקודו של אבו איברהים "הקטן". כנופיות אלו ביצעו את רוב ההתקפות באזורנו ובעמק זבולון. ב- 11 במרץ בוצעה פשיטה על הכפר, שנערכה על ידי פלוגת פלמ"ח. לקחנו חלק בפעולה זו בהשתתפות מחלקה מוגברת, שמתפקידה היה לחסום את הכביש מנצרת מפני תגבורות, שהיו עלולות לבוא.

הוריו של מנחם זיל כותבים לזכרו

לזכרך, בננו

אבדת לנו מנחם, אבדת ואינך. בן שמונה-עשרה היית כשנלקחת מאתנו, ואנו ליבנו דואב וכואב. כואב, כאילו היום קרה הדבר. הנה אתה עומד מולנו מלוא קומתך, זקוף וחסון — וכתמיד: "אני הולך, תיכף אשוב, זקוקים לי שם". ככה גם אמרת בפעם האחרונה, ומאז — לא שבת... לעזור — זה מה שהיה בראש דאגותיך, זה מה שעמד לכולנו אז, אך מי יכול היה להפליא בנאמנות ובחריצות כמודך?!

עוד משחר ילדותך ילד נבון ופקה היית; הכל היה נהיר לך. כבר בגיל שנתיים רצת לשדה ואמרת: "אני רוצה לעזור לאבא שלי"; כבר אז ראינו את רגש האחריות הנטוע בך. בן-14 שנה

נכנסת להגנה. שבת-שבת היית יוצא עם חבריך להרים משוטטים בשבילי הגליל — וזמתאמנים ולומדים להכיר את הארץ. בן שש-עשרה וחצי היית. כשהתגיסת להילד והנוטרים — משטרת היכוזבים העבריים. למרות המצב הקשה שנמשך כמעט כל זמן המנדט, וביחוד כשאף אחד לא ידע מה ילד יום, ידע מנחמקה שלנו לנצל את הזמן הפנוי לעבוד במשק, שהיה מאד קשור אליו. בין אימון לאימון — זבין כל המשימות המיוחדות, שקבל על עצמו — התקטר עם המכון להשכלה בכתב וקבל ברציפות. חומר לימוד. אנו, הוריו, תמיד זכרנו מה שאמר לנו מר ברליני, מנהל בית הספר, וכי ילד כשרוני הוא מאד, וחבל אם לא ימשיך בלמודיו.

עדינות בפשך היתה למופת בילדותך — וכן בעורריך. בכל הזמנים — ילד טוב היית להוריך; תמיד פניח אלינו בעדינות ויראת כבוד. וכך, מלא מרץ ורצון חיים, פגשה אותך החלטת עצרת א"ש ב-29 בנובמבר; באת בשמחה הביתה ואמרת: הכירו בקיום מדינתנו ועוד מעט תקום מדינה — מדינה יהודית. אבל לה לא זכית; ההרגשה נשארה נטועה בלבך בלבד...

באותו היום המחריף — 24.2.48 — בשעה ששלטון הבריטים היה עוד בעיצומו, הם הרשו לעצמם להחרים את המכונית המשורנית היחידה באזור, למען לא יוכלו בחורינו להגן על השירות, העוברות מחיפה לטבריה. אולם פעולה זו לא התקיימה את בחורינו הם — בטנדר פתוח — זינקו לדרך.

המטרה הצליחה — השירה הגיעה לטבריה בשלום; בחורינו חזרו כששנים מהם אינם אתם — וביניהם — מנחמקה שלנו.

לא יכולים אנו להשלים עם כך, שרק קושי וסבל ידעת בחייך ולא זכית לשוב, שכולנו זוכים בו עתה במדינת ישראל — המדינה שלנו.

אחים של מנחם זיל

כותבים לזכרו

תמיד הלמתי כי אלך בצילך, אשעו על זרועותיך המוצקות. את הרצון ליצור ולהבין את הנולד בי החדרת. בסוד המשק אותי שיחפת. רצייתי וניסיתי לעזור לך — אך עדין לא הייתי מסוגל. מה רבות וגדולות המטרות לפיתוח המשק, שהיצבת לפניך, אך לנוטרות התנדבת — והלכת...
הלכת... ואני כבש"ד, כמשיך... דמותך הכבירה, נפשך הטהורה, תכניותיך ורעיון-נותיך — לעד ילווני.

אחיד יצחק

אשרי העם שככה לו; אשרי הדור, שזכה לחיות בתקופה כה קדושה, אשר לה ציפנו דורות רבים: דור הגאולה...

והנה — זכית אתה, אחי, להיות בין אלה שהגשימו...

ולו אך היית יודע, שהנך עושה הסטוריה; לו אך היית זוכה לראות, שיש הוצאות לכל זה, שניצחת, שכל עמלך לא לשוא היה, היתה זו ודאי נחמתך הגדולה על אבדן חיך — — —

זוכרת אני היטב אותו היום האחרון, כשבאת לחופשה קצרה הביתה. בדענתי על שולחן הכתיבה, ידיך הומכות בו — ואתה עונה לשאלותיה של אמא הדואגת. כיצד משתתפים אתכם בעלי משפחה, אבות לילדים, ותשובתו של מנחמקה היתה בלאת תמיהה: "האינך חשה את המאורע הגדול העומד להתחולל — תקומת המדינה? הוא יתחולל רק אם ירוכזו כל הכוחות שבידינו". כן, קשה באמת היה אז באותה תקופה, פברואר 1948, לחוש זאת, כי אז שלטון הבריטים עדין החזיק את הרסן בשתי ידיו — ואת ידיו אשר בנחושתיים.

זוכרת אני כיצד היה מנחמקה מקפיץ אותי עד לתקרת הבית באותן שעות חופשה קצרות, שאליהן שב הביתה, מתענין בלימודי, מסייר בחצר, להיודע מה נשמע שם — ומספר להורים, כיצד מצליח הוא לפעמים גם ללמוד, וכי הקשר שלו עם המכון להשכלה בכתב עדין הדוק, וזאת בכדי להפנות את תשומת הלב הכללית בבית מעניניו הוא לעניני דיומא, בכדי שלא יחקרחהו, היכן היה אמש ובאיזו התקפה השתתף; כל זה היה אפוף סודיות מוחלטת.

כזו הייתה התקופה, בה חי מנחמקה שלנו; תקופה, בה הכל נעשה עדין בסתר, כשהלב מצפה להרבה, שזכינו לו כולנו — אך לא מנחמקה ורבים מחבריו...
יהי זכרך ברוך!

אחומד חנה

אחותו של מנחם זיל כותבת לזכור

ירושלים, 1987

מנחמה שלנו,

אבא נסטר ק - 24.2.87
אתה נחרשת ק - 24.2.48

אחרי 39 שנים - שאותו יום!!!

צמרמורת מלעולעת את כל ניהוי הנפש. החטיון נחם מול חתת-מודע הנצלבט.
המסקרן, היוצר את הצירוף הזה...
היתכן?
הנה כי כן... אכן, בק זה קרחת!!!

צברו 39 שנים מאז מותך. יותר מפי שנים ממק חייך. ממרחק הזמן של השנים,
איני יכולה שלא לתמוה איך עשית - ומה וכמה - בשנות חייך הקצרות, המלאות-
מרוכזות אשר קיפלו בתוכן את תקופת "הצומת ההיסטורית" של העם היהודי שבהן
זכינו לצמצאות.

נפל בחלקך, ובחייך הקצרים מוקדו האידיאליים הנשפטים עליהם חלמו דורות רבים
ואותם, נטעו בק ביסודיות, מרעצ לידתך, אמא ואבא, אשר באו לארץ עם התקוה
המדולה והחלום לבנות בית יהודי בארץ ישראל.

בגיל 14 וחצי!!! התנדבת ל"השנה" והיית "חבר" בה לכל דבר.
כמה קשה היום ומדהים להבין איך יכולת לעשות זאת. כי ה"חבר" שפק הייתה
רוחק!!! נפשק!!!

אי אפשר לשכוח. איך בלילות היית יוצא. (לימים, סופר לנו צ"י רבים) היית יוצא
עם חבריך לסייר ולסרוק בכל אזור הגליל התחתון כדי לאלות את מארבי התוקפים
הצרפיים ולמנוצ את פצולתם כנצד היושבים. בזאת, הבטחת את התנועה ואספקת
המזון.

ידוע היה אז לכל שהייתם הכח המרטיצ שמנצ הרבה התקפות מתוכננות.

אני זוכרת אותך כהופיעך על הסוס הדוהר לתוך החצר... מפע שניק אינע משיע
מזכרונ"י. צוצמת הנחישות וצדקת הדק - קרנו מהן כפרק זוהר.

סיפור אמיתי הייתי!

הייתי אופפת להסתכל בק. קפלת פאפט נצוריק התמימים את הצוע והאמונה -
ופטחון בהשמה.

כן יש עשרה (!!) התגייסת לחיל הנוטרים - משטרת היושבים הצפריים. היית כפר אז
"מיוזן" ופקי כרזי השנת מרחם, השנה על אנרחים, השנה על החיים...

השנת עלינו, דאעת לנו, התחלת וחשפת עם על הצתידי. נרשמת ללימודים וקיבלת
חוזר הפיתה. בין אימון לאימון, בין פצולה לפצולה הספקת עם ללמוד. שתשוקת

סיום של דבריה.

צמא צמית זאת. גם נסית לקרסנו עליך, אחיך הקטנים, להצניק לנו מזרסא
דינקותא שלך.

כמה הרפית להסתכל פמסת הצולף. להראות לנו מאיפה אמא ואפא הציצו. המרחק
הצצום אותו צפו להציץ למקום הוציר הנה, הכמצט שאינו נראה. אך הפטחתנו
נחרצות: הנקודה הקטנה הזו - המולדת שלנו - תזרח כיהלום שכיף את אורו לכל
האויים!

מדינת היהודים קמה!
אך בצבא. בדט. בדמק, בדט חרבי, והשארית לנו אותה לשומרה.
מי יתן ונצמוד במשימה ונפתחה ונפארה, לדורותינו אחרינו!
אמן.

אחותי,

שרה פסטרנק-שני (שולקין)

צל עיניים עובר על פני הך,
האביב יפקח בגנים ובשחת;

זכרה מול עינינו; מולן - העבר.
זכרה בלבנו ושאר לעד, לעד...

(אחותי, שרה)

חברים כותבים ונפרדים

הטנדר נוסע, הטנדר חנה זה בא!

(לזכר מנחם שני)

הטנדר נוסע, הטנדר חנה בא! היתה זו תקופה, שלא תישכח, אפטר, שאינה מובנת כבר היום, כי השיטות שונות, התרחשו התפתחויות והציוד — אחר לגמרי. בכל זאת, אז, בתחילת קרבות מלחמת השחרור, בתקופה שבין החלטת ליק-סקס לבין הכרזת המדינה בחדש אייר, היה זה חזיון נפוץ, רגיל, מקובל ומובן לראות נוטרים, צעירים שבצעירים, אף ללא חתימת זקן, חבושי הכובע האוסטרלי המפורסם — כשהם יושבים בטנדר הירוק; כחה של ארבעה עד שמונה צעירים, מחזיקים בנשקם. רובה השרות (אגב — נשקם היחיד) והמה נוסעים, דוהרים לכל צד ולכל עבר. הובה היתה אז להבטיח את חופשיות תנועת-מכוניותינו בדרכים מהכפר לעיר — ובחזרה — להבאת החוצרת, להספקת מזון, להסעת נוטרים או לכל מטרה. משימה זו הוטלה על המינים — משמרגע (כך קראו לבחורי הטנדרים).

היתה זו משימה קשה ומיגעת, שעות של תנועה בדרכים ובכבישים, מתיחות מבוקר עד ערב, בגלל סכנות האורבות בצדי הדרכים, האמבוסים (המארבים), שהכינו הערבים כדי לשחק את התנועה. אף פעם לא יכולה לדעת, היכן קבעו לעצמם הערבים את המארב להיום. עין צופיה ופקוחה, ערנות דרוכה ותושיה מהירה — אלה היו גורמים ראשונים במעלה באם תצליח, או חלילה, תיכשל — ותיפגע...

הטנדר היה ליגאלי, מוכר ומאושר ע"י השלטונות הבריטיים; התנועה בו היתה חופשית, פחות או יותר, ומי כמהו מתאים היה למשימות בהעברת הנשק והתחמושת, הבלתי-ליגאליים אז? מתחת לאפם של המשמרות הבריטיים היה הוא חולף בטיסה, כשהארגז משמש מחסן העברה לנשק. נפנוף יד, לפעמים מילת התבדחות ולפעמים אף התעלמות מפקדת "עצור" לצרכי חיפוש — והמטען הועבר למקום יעדו.

למדו הצעירים האלה שאפשר לחיות שבועות, כששנת לילה של שלוש ארבע שעות — מתת אלה הינה, וכשחגייה של שעה במקום ההיאספות, עד בוא כל שירת המכוניות — אין כמוה טובה לשינה עמוקה וטובה.

היה הטנדר לשם דבר. אם נפתחה אש — מיד ידעו הנוטרים את אשר לפניהם. דרוכים היו וקשובים, נשקם טעון — וידם בוטחת. ובזכותם (ויאמר זאת היום, במרחק של שנים מאז) הובטחה — אף קוימה — התחבורה באותה תקופה.

יכולת לראות, בנקודת ההאספות של שירת מכוניות, נהגים ותיקים וצעירים, חברי משקים מבוגרים, אנשים, שקבלו על עצמם מלוי שליחות זו של נהיגה בימים הטרופים ההם — מחכים בסבלנות, נשמעים בענוה לפקודות המ"כ הצעיר — ונוסעים בהתאם. והיתה קימת הוראה חוזרת ונשנית: — באם מי מכם ייפגע, או מכוניתו תיפגע ותעצר — חובתך להסירה מהדרך, לחנות בצד — ולאפשר לכל שאר הנהגים בשירה מעבר פתוח להתקדמות; הטנדר כבר ידאג לחלוצ; והאנשים האחראים האלה הבינו משפט זה כהלכה; הם הבינו את האחריות הגדולה, שהופקדה בידי חללים צעירים אלה, החסונים, אמנם, אך לא מחוסנים בפני הכדורים המרצחים; הם הבינו — ונתנו בהם אמון מלא, כי המה לא הכזיבו.

נפרדים

מדי דברי בו — זכור אזכרנו

ילד בן אהת עקרה היה מנחם. כשבא לביתי וסחה בו שנתיים. "במעלליו יזכר נער", ואמנם. בחייתו נער — ניפרו בו סימני אישיותו לעתיד.

אחת מהכונות העיקריות הייתה רצון חזק וכושר קבלה עול ומשמעת לדבר שחבין, כי זהו חובתנו למלאותו. התנאים, שהיו נחונים בהם הקלאי הגליל — לא אפשרו לו לצל את מדת פשרו. ולאחר תפצתי — בא אלינו. הוא עבר מב"ס כללי לב"ס דתי ולבית עם אורח דתי מלא. מיך הסתגל לשינוי הגדול בחייו הצעירים. הוא הבין, שאם הוא נמצא בבית כזה ולומד בב"ס דתי, הרי מחובתו לקבל עליו עול ומשמעת דתית, וחוא מלא חובתו זו.

היה ילד ער לכל בעיות החיים שמסביבו ובארץ ואהב את העלילה ומעשי גבורה. לכן אהב לקרוא סיפורים חסטרניים מחיי עמנו בפרט. ומעמים אחרים בכלל. והלם על מעללי גבורה אישיים. הוא אהב את המולדת — ועל כן הצטין בביה"ס בידיעת הארץ, והמורים התפלאו על ידיעותיו הרחבות בשטח זה. הוא ספג את רוח האדמה במושבתנו בגליל ואהב את עבודת האדמה והמשק. בשעות הפנויות מביה"ס והשעוריים, היה ממלא עבודות שונות במשק.

כשנודע לי — ביום המר והנמהר, בו נהרג מנחם — כי הוא הצטרף לקבוצת הנוטרים שחשה להגנה, למרות היקלעותו לסגירה במקרה. — לא הפליאני הדבר. היכרותי איתו בעודו ילד, החולם על מילוי חובתו לעמו — הבהירה לי את מעשהו. קשתה עלי המחלומה בהיקטפו מאתנו — והוא כה צעיר, ואישיותו מבטיחה רבות — — —

דודו נתן גרדי

פתחתקה — כפר-אברהם

"החבריא יוצאים — אצא גם אני אתם!"

מנחמקה נולד בבית-גן בשנת הרפ"ט. במושבה זו גדל — ובה קיבל את חינוכו. עם סימו את בית הספר נכנס לעבודה במשק. הוא אהב מאד את העבודה במשק החי ובשדה. בלהט היה מדבר על משק גדול ומסודר ועל הסיפוק, שיש במשק כזה; ביחד היה נהנה, כשעבר בשדהו וראה את התבואה שעלתה יפה, ונפשו מתרוננת כשחלם על עת הקציר המתקרב, כשיאסוף הגורנה שפע — שיבוליו-זהב.

כבר בילדותו היה חבר פעיל בהגנה, ובהתבגרו נטל תפקידים אחראיים ומסוכנים ביותר — ולא קטן היה חלקו בפעולות שונות של ההגנה.

מנחמקה נחשב אחד הבנים הנבחרים של המושבה, אמיץ לב וחסון היה ולא ידע פחד מהו. בין הראשונים היה חש לכל מקום שידע, כי עזרתו דרושה בו. הימים אז ימים מתוחים עם "שכנינו". באותו יום מר, יד' אדר א', 24.2.48, היה מנחמקה בחופשה בבית; אך שמע, שעשרות מרצחים חסמו את הדרך בפני שירה יהודית בכביש לוביה, החולשת על דרך טבריה-כפר-תבור, חש מיד, כי ליבו משכו קדימה. "החבריא יוצאים — אצא גם אני אתם!" — ויצא...

ובעמדו בסנדר הפתוח, מחזיק ביד בטוחה ברובה וצופה בדרך נבאזטובוס הדוהר שלפניו — השיגו כדור המרצחים השפלים, ששכבו במארב מאחורי גדר אבנים, לא הרחק מהדרך, ונפל...

ינעמו לך, מנחמקה, רגבי האדמה אותה הפריה, חרשת במחרשתך, הרוית בזיעתך — ולבסוף גם בדמך.

י. יגורוב, יבנאל

שירים לזכרו של מנחם ז"ל

מלא-נאֹה ומלא מְסִירוֹת
 טוֹב לְרַעֲיוֹ בְקָרֵב, בְּשָׂרוֹת...
 בְּחוֹר חֶסֶן וְטוֹב-לֵב -
 לְשִׁמְיָרָה, לְשָׂרוֹת הַתְּנַדָּב.
 וּבְחִיּוֹה קָל עַל הַפְּנִים
 "שְׁלוֹם" אָמַר לְאַחִים קְטָנִים
 "שְׁלוֹם" אָמַר וְסִנְף הַזְּרוּעוֹת
 וְהִלֵּךְ אֶל חֲקָרָב, אֶל יוֹם בְּלֵהוֹת - - -

וּבְדֶרֶךְ לְטַבְרִיָּה, בְּלוּי שִׁיבָה
 כָּרַע וְנָפַל חֲזָקָם, נוֹרָה,
 וְאָמַר הִיא, אֲהֵה, אֶף זוֹעֵם
 אוֹתוֹ הַיּוֹם לְאָב וְלֵאֵם - - -

כתב ישראל שפרמן

בְּתַחֲנַת הַנוֹטְרִים, נִחַלַת הָעֶבֶר,
 הַמּוֹת מְזִדְקָכַת עַל הַמְשָׁמֵר.
 נִשְׁכַּחַת הַדְּמוּת, נִשְׁכַּח הַנוֹטֵר -
 בְּטַנְדָּר פְּתוּחַ בִּיעָף עוֹבֵר.

בְּתַחֲנַת הַנוֹטְרִים יוֹמֵן קְרוּעֵ;
 דְּבִיז מְסַפְרִים, עַל מְנַחֵם וַיהֲשֵׁעַ.

הַיּוֹמֵן הַקְרוּעַ בַּפְּנֵה מִתְגַּלְגַּל,
 בּוֹ מְסַפֵּר עַל נוֹטֵר בִּיבְנָאֵל.

בְּטַנְדָּר פְּתוּחַ נִסְעָה, נָפַל
 וְהָיָה, בְּאֵבִיב יָמָיו, ז"ל...

יְהֵשֵׁעַ הָיָה בְּסִגְרָה בְּמַצוֹר,
 לְחַם, נָפַל, נִקְבַּר בְּכַפֵּר-תְּבוֹר.

בְּתַחֲנַת הַנוֹטְרִים קִיר מִתְפוֹרֵר,
 אֲבָנִים נוֹפְלוֹת, גַּל-עַד לְנוֹטֵר...

לזכר יהושע רגב ומנחם

שמושקין

"תחנת הנוטרים"

כתב סופר אברהם

(סג'רה - קריית חיים)

שירים לזכרו של מנחם זיל

בידום הנשק, בידום התקלם...

למחרשה ולשליח

חוק הנער,

על לחיו עדין

לא עלה התער.

פגוד העם והמולדת -

עם אויבים פשע

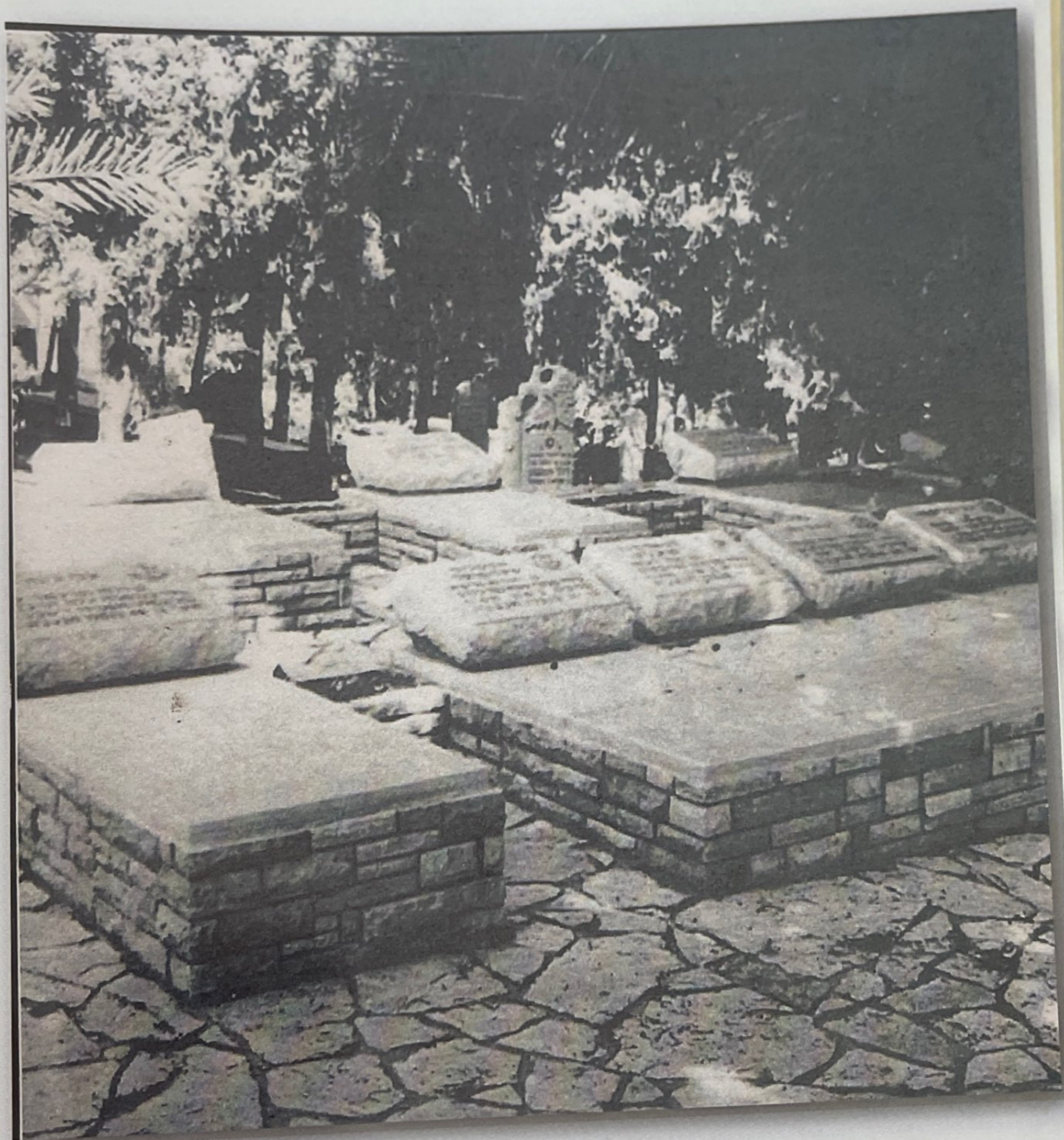
זמל העולם,

בידום הנשק,

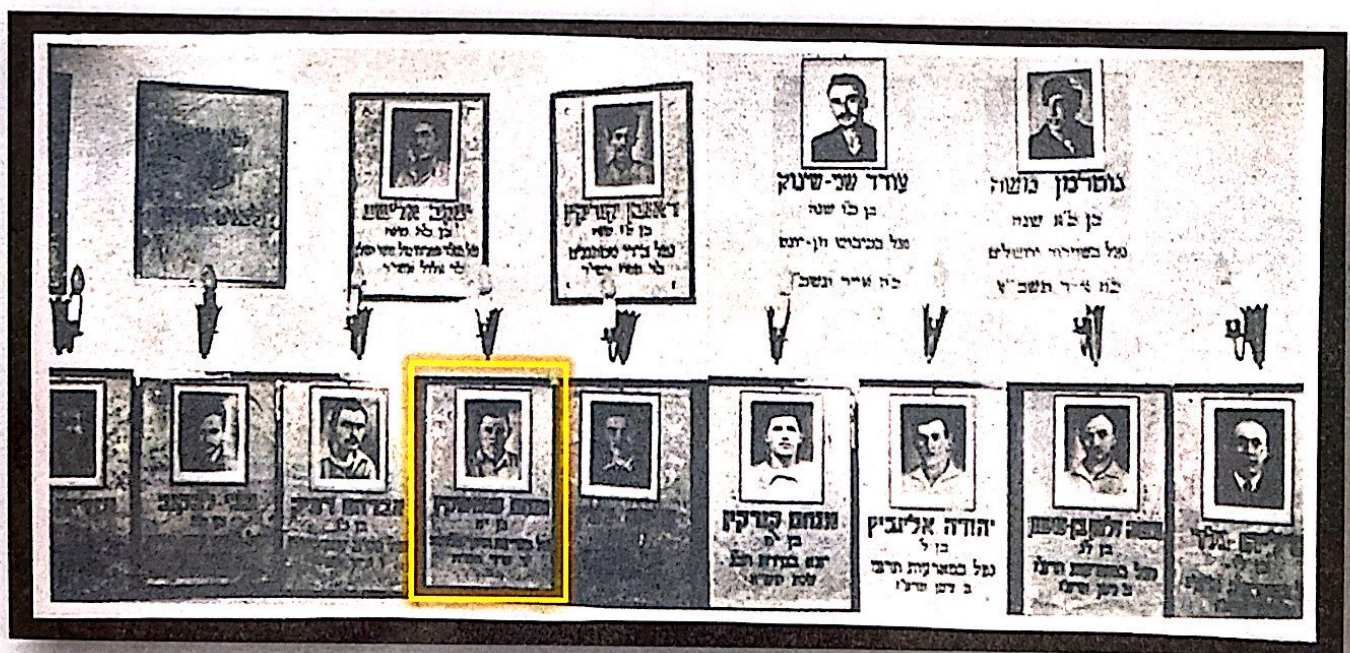
בידום התקלם...

מנחם הרסקוביץ

בית הקברות ביבניאל

תמונות הגופלים בבית הזיכרון ביבניאל

שמושקין מנחם ז"ל

1929-1948

